

Boodschap voor de 89ste Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen (2003)

Werken aan de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en extreem nationalisme

1. Migratie is in de moderne wereld een wijdverbreid fenomeen geworden en betreft alle landen, hetzij als land van herkomst hetzij als land van doorreis of aankomst. Het raakt miljoenen mensen en vormt een uitdaging die de pelgrimskerk ten behoeve van heel de menselijke familie moet aangaan en beantwoorden in de evangelische geest van universele naastenliefde.

De Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen hoort een dag te zijn van bijzonder gebed voor de noden van allen die, om welke reden dan ook, ver van huis en hun familie zijn; het hoort een dag te zijn om serieus stil te staan bij de plichten van katholieken jegens deze broeders en zusters.

Onder hen die het het zwaarste hebben, zijn de meest kwetsbare vreemdelingen: migranten zonder papieren, vluchtelingen en asielzoekers, zij die ontheemd zijn door voortdurende gewelddadige conflicten in vele delen van de wereld, en de slachtoffers – voornamelijk vrouwen en kinderen – van de verschrikkelijke misdaad van de mensenhandel. Zelfs in het recente verleden zijn wij getuige geweest van tragische voorbeelden van gedwongen verhuizingen van volken om etnische en nationalistische voorwendselen, die onnoemelijk menselijk leed hebben toegebracht aan het leven van de groepen tegen wie dit gericht was. Aan deze situaties liggen zondige bedoelingen en handelingen ten grondslag die indruisen tegen het evangelie en een appèl doen op alle christenen overal ter wereld om het kwaad met het goede te overwinnen.

2. Het lidmaatschap van de katholieke gemeenschap wordt niet bepaald door nationaliteit of sociale of etnische afkomst, maar in essentie door het geloof in Jezus Christus en de doop in de naam van de heilige Drie-eenheid. De 'kosmopolitische' samenstelling van het volk van God is in deze tijd in praktisch iedere particuliere Kerk zichtbaar, omdat door de migratie zelfs kleine en voorheen geïsoleerde gemeenschappen een pluriform, intercultureel karakter hebben gekregen. Plaatsen waar men tot kort geleden slechts zelden iemand van buiten zag, zijn nu de thuisbasis van mensen uit verschillende delen van de wereld. Zo hoort men bij de zondagse eucharistie tegenwoordig ook steeds vaker de blijde boodschap verkondigd worden in talen die daarvoor nooit gehoord werden, waarmee op een nieuwe manier uitdrukking wordt gegeven aan de aansporing uit de aloude psalm: "Alle volken, zing een lied voor de Heer, alle landen, verheerlijk de Heer" (Ps 117,1). Deze gemeenschappen beschikken daarmee over nieuwe mogelijkheden om de *katholiciteit* te ervaren, een kenmerk van de Kerk waarin haar wezenlij-

ke openheid tot uitdrukking komt ten opzichte van alles wat het werk is van de Geest in alle volken.

De Kerk ziet in dat een beperking van het lidmaatschap van een plaatselijke gemeenschap op grond van etnische of andere uiterlijke kenmerken voor alle betrokkenen een verarming zou betekenen en in tegenspraak zou zijn met het fundamentele recht van gedoopten om God te aanbidden en deel te nemen aan het leven van de gemeenschap. Bovendien worden nieuwkomers, als zij zich bij een bepaalde parochiegemeenschap niet welkom voelen omdat zij de plaatselijke taal niet spreken of de plaatselijke gebruiken niet volgen, al snel 'verloren schapen'. Het verlies van dergelijke 'kleintjes' om redenen van zelfs maar latente discriminatie dient reden tot ernstige zorg te zijn voor zowel pastores als gelovigen.

3. Dat voert ons terug naar een onderwerp dat ik in mijn Boodschappen voor de Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen vaak heb genoemd, namelijk de christelijke plicht om de deur wijd open te zetten voor iedereen die uit nood aanklopt. Met een dergelijke openheid bouwt men levendige christelijke gemeenschappen op, door de Geest verrijkt met de gaven die nieuwe discipelen uit andere culturen meebrengen. Deze fundamentele uiting van evangelische liefde inspireert ook tot talloze projecten van solidariteit met migranten en vluchtelingen in alle delen van de wereld. Om de reikwijdte van dit kerkelijke erfgoed van praktisch dienstbetoon aan immigranten en ontheemden te zien, hoeven wij alleen te denken aan de prestaties en het erfgoed van mensen als Francesca Xavier Cabrini of bisschop Giovanni Battista Scalabrini, of, in deze tijd, aan de veelomvattende activiteiten van de katholieke hulporganisatie 'Caritas' en aan de Internationale Katholieke Migratiecommissie.

Solidariteit is vaak niet iets wat vanzelf ontstaat. Het vereist training en het bewust afstand nemen van een gesloten mentaliteit, die in deze tijd in veel samenlevingen een subtieler en doordringender karakter heeft aangenomen. De Kerk beschikt over tal van instrumenten op het terrein van educatie en vorming op alle niveaus om met dit verschijnsel om te gaan. Ik doe daarom een beroep op ouders en leerkrachten om racisme en vreemdelingenhaat tegen te gaan door kinderen een positieve houding bij te brengen, die is gebaseerd op de katholieke sociale leer.

4. Christenen moeten, door steeds dieper in Christus geworteld te raken, vechten tegen de neiging om zich naar binnen te keren en leren om ook in mensen uit andere culturen Gods hand te zien. Alleen oprechte evangelische liefde is sterk genoeg om een gemeenschap te helpen om te groeien van het slechts dulden van anderen naar het werkelijk respecteren van de verschillen. Alleen de verlossende genade van Christus kan ons doen overwinnen in de dagelijkse uitdaging om niet egoïstisch maar altruïstisch te zijn, niet bang maar open, niet afwijzend maar solidair.

Als ik katholieken aanspoor om uit te munten in een geest van solidariteit jegens de nieuwkomers onder hen, vraag ik uiteraard ook de immigranten om te erkennen dat zij de plicht hebben om de landen die hen toelaten te eren en de wetten, cultuur en tradities van het volk dat hen heeft opgenomen, te respecteren. Alleen op die manier zal er sociale harmonie bestaan.

De weg naar werkelijke acceptatie van immigranten in hun culturele diversiteit is moeilijk, in sommige gevallen een ware *Kruisweg*. Dat moet ons niet de moed ontnemen om ons te houden aan de wil van God, die in Christus alle volken tot zich wil brengen, door het instrument van zijn Kerk,

het sacrament van de eenheid van heel de mensheid.¹

Soms hebben wij op die weg behoefte aan een profetisch woord, dat aangeeft wat verkeerd is en aanmoedigt wat goed is. Wanneer zich spanningen voordoen, berust de geloofwaardigheid van de Kerk in haar leerstuk van het fundamentele respect dat ieder mens toekomt, op de morele moed van pastores en gelovigen om “alles in te zetten op de liefde”.²

5. Het behoeft geen betoog dat gemengde culturele gemeenschappen unieke mogelijkheden bieden om het geschenk van de eenheid met andere christelijke Kerken en kerkelijke gemeenschappen te verdiepen. Een groot aantal van hen heeft zich ook in hun eigen gemeenschap en samen met de katholieke Kerk ingezet om een klimaat te scheppen waarin de cultuur van migranten en hun bijzondere gaven werkelijk gewaardeerd worden en waarin uitingen van racisme, vreemdelingenhaat en extreem nationalisme op profetische wijze worden bestreden.

Moge onze Moeder Maria, die zelf heeft ervaren hoe het is om afgewezen te worden, toen zij op het punt stond de wereld haar Zoon te schenken, de Kerk helpen om het teken en het instrument van de eenheid van culturen en naties in één familie te zijn. Moge zij ons allen helpen om in ons leven te getuigen van de Vleeswording en de voortdurende tegenwoordigheid van Christus, die door ons zijn werk van de bevrijding van alle vormen van discriminatie, afwijzing en marginalisatie in de geschiedenis en in de wereld wil voortzetten. Moge Gods overvloedige zegen zijn met hen die de vreemdeling in Christus' naam welkom heten.

Vanuit het Vaticaan, 24 oktober 2002.

JOHANNES PAULUS II

Vertaling: drs. P.C. de Die

1. Vgl. Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische Constitutie over de Kerk *Lumen gentium*, 1.

2. Vgl. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Novo millennio ineunte* (6 januari 2001), 47.